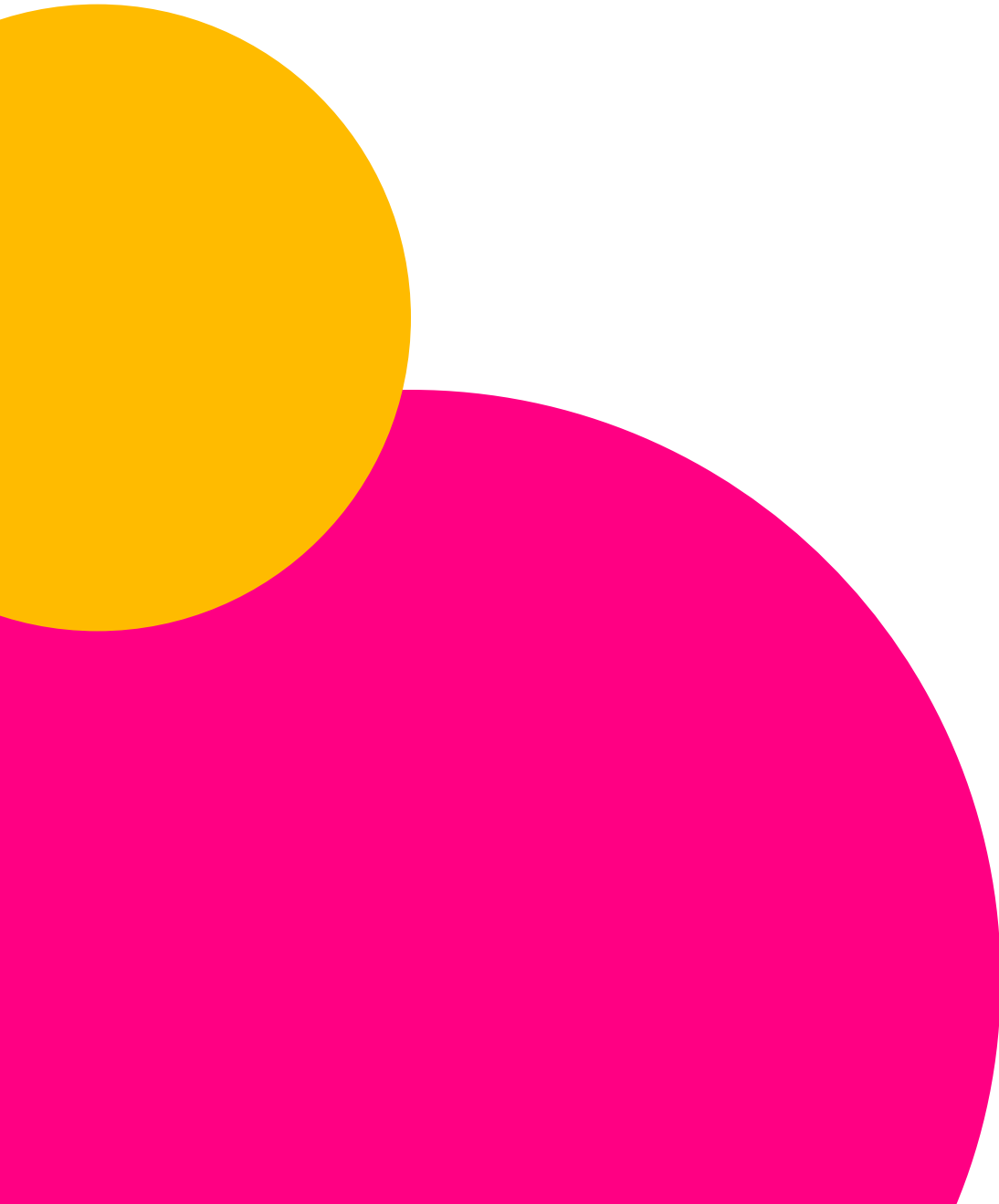

Didactiek voor een meertalig publiek

Taal is denkruimte!

Riet Vanhoutte | Odisee-hogeschool | 23 september 2026

INHOUD

1. Welkom + doelen vandaag

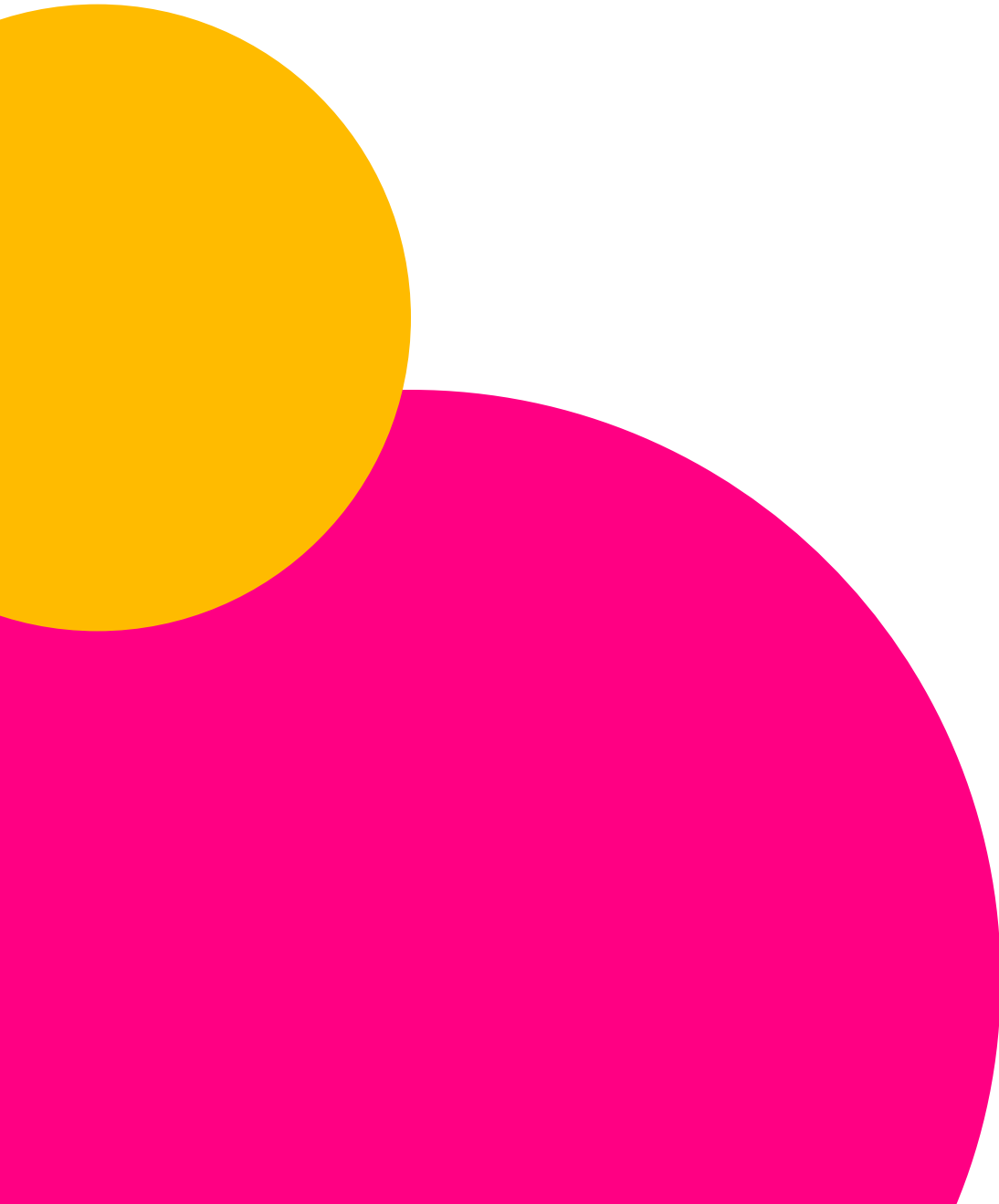
2. Wie is wie?

3. Taal als tool

4. Taalontwikkkelend lesgeven

5. Een oproep

6. Vragen

LEERDOELEN

- **Je ervaart de complexiteit van taal en hoe taal een drempel kan zijn bij het verwerken van informatie.**
- **Je leert hoe je die drempels kan wegwerken.**
- **Je leert dat vakdoelen ook taaldoelen zijn.**
- **Je verkent enkele concrete en haalbare didactische interventies voor je lespraktijk.**

Riet Vanhoutte

Taalcoach en taaldocent

Odisee Hogeschool Brussel

[Odisee Taalsterk](#)

taalcoach met een **hart** voor geletterdheid,
didactiek voor een meertalig publiek **#TOL** –
docent Engels – ondersteuner –
schoolontwikkelaar – '**Kompas voor docenten**'

Wie ben jij?

**Wie zijn je leerlingen
/studenten?**

Bram De Smet

Spreekt thuis tussentaal/dialect,
op school Nederlands

Leeftijd:
18 jaar

Opleidingscontext:
6^e jaar Elektromechanische Technieken
(dubbele finaliteit)

Taal thuis:
Tussentaal met dialectinvloeden
(bv. West-Vlaams gekleurd)

Taal op school:
Nederlands

Interesses:
Techniek, auto's, sport, met vrienden afspreken

Kenmerken:
Bram is een sociaal ingestelde jongen die graag praktisch werkt. Hij begrijpt Nederlands goed, maar vindt vaktaal en abstracte uitleg soms moeilijk. Hij leert graag door te doen en heeft baat bij concrete voorbeelden, visuals en duidelijke structuur.

Elif Yilmaz

Spreekt Nederlands en een andere taal

Leeftijd:
19 jaar

Opleidingscontext:
Bachelor Toegepaste Economische
Wetenschappen (1^e jaar)

Taal thuis:
Nederlands en Turks

Taal op school:
Nederlands

Interesses:
Economie, reizen, mode, sociale media

Kenmerken:
Elif schakelt moeiteloos tussen twee talen. Ze heeft een goede kennis van het Nederlands, maar denkt vaak in het Turks. Ze waardeert duidelijke structuur, visuele ondersteuning en samenvattingen van belangrijke begrippen.

Youssouf Diop

Spreekt thuis geen Nederlands,
wel op school

Leeftijd:
17 jaar

Opleidingscontext:
6^e jaar Economie – Wiskunde
(ASO)

Taal thuis:
Frans (en Wolof)

Taal op school:
Nederlands

Interesses:
Voetbal, technologie, ondernemen

Kenmerken:
Youssouf leert hard en is gemotiveerd. Zijn Nederlands is goed, maar vaktaal en abstracte begrippen kosten hem extra moeite. Hij heeft nood aan herhaling, taalsteun en tijd om te verwerken.

Taal als tool

‘Ze analyseert de materie .’

1. Wie?

2. Wat?

3. Wanneer?

Jouw eindzin?

Tip: Begin met ‘wanneer’.

DAT = Dagelijkse Algemene Taal

CAT = Cognitief Academische Taal

Vakjargon

DAT *eten en drinken, het geld, het konijn, de auto*

CAT **schooltaal**
effectief - significant - alternatief - equivalent - homogeen →

Vakjargon

 *spijsverteringsstelsel / de 3 P's / standplaatsgebondenheid /
the gerund / core - stability / herstelgericht werken / abiotische factoren /
persuasief / congruentie / heilsgeschiedenis / viscositeit / inverteerbare
functies / vaste activa*

hypothese

arbitrair

effectief

relevant

integraal

significant

consensus

alternatief

associatie

component

equivalent

relatief

marginaal

autonoom

conservatief

context

flexibel

homogeen

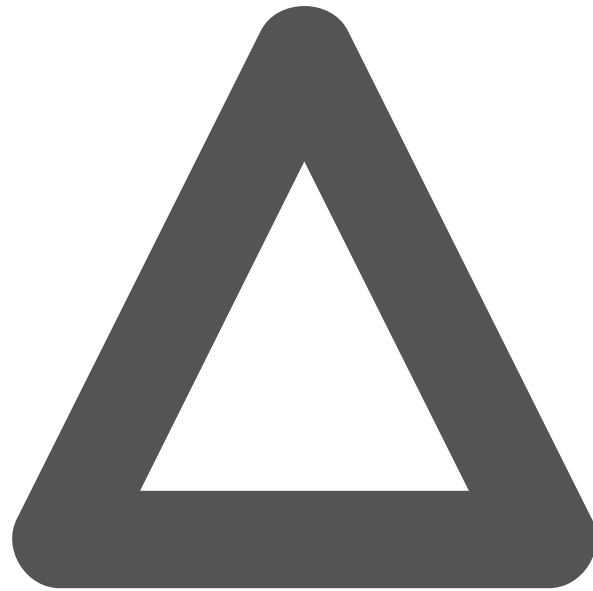
legitiem

plausibel

verifiëren

over taalgericht vakonderwijs

Woordenschat

**domeinspecifieke taal,
minder frequent**

**schooltaal,
meer schrijftaal**

**dagelijkse taal,
vaak spreektaal**

alledaagse taal

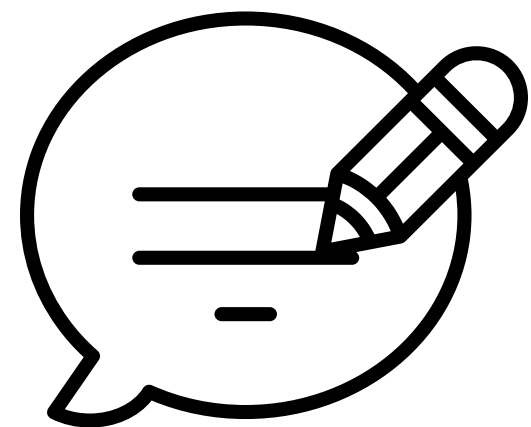
“Als je iets duurs wil kopen maar je hebt niet genoeg geld, kan je geld lenen bij de bank. Dan krijg je dat geld nu, maar later moet je het terugbetalen. Meestal moet je ook extra geld betalen omdat je het geleend hebt.”

schooltaal & vaktaal

“Wanneer een consument onvoldoende eigen middelen heeft om een **aankoop** te financieren, kan hij een **krediet aangaan** bij een financiële instelling. Dit betekent dat een bepaald bedrag **ter beschikking wordt gesteld**, dat binnen een afgesproken termijn moet worden terugbetaald. Voor het gebruik van dit kapitaal betaalt de **kredietnemer** een vergoeding **in de vorm van interest**.”

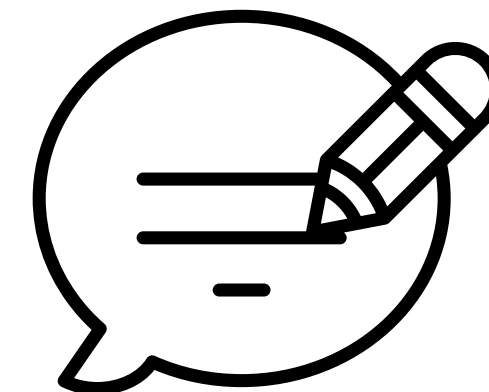
“De belangrijkste oorzaak van een onbegrijpelijke uitleg is de moeilijkheid om je voor te stellen hoe het is voor iemand anders om niet te weten wat jij wel weet.”

Steven Pinker, The Sense of Style

Strabisme is een afwijking waarbij de concomitantia motus binocularum verstoord is. Dit wordt veroorzaakt door een dysfunctie van de muscoli extraocularii, waaronder de musculus rectus medialis, musculus rectus lateralis, musculus obliquus superior, en musculus obliquus inferior. Er zijn verschillende vormen van strabisme, waaronder esotropia, exotropia, hypertropia, en hypotropia, afhankelijk van de betrokken muscoli agonistae et antagonistae. De etiologie is veelzijdig en omvat aandoeningen zoals dysfunctio nervorum cranialium, met name van de nervus oculomotorius (CN III), nervus trochlearis (CN IV) en nervus abducens (CN VI). Andere oorzaken kunnen anisometropia, afwijkingen in de nucleus vestibularis, of congenitale defecten in de proprioceptieve integratie van bewegingen zijn.

Waar gaat dit over?

Strabisme of scheelzien is een afwijking waarbij de samenwerking tussen beide ogen verstoord is. Dit komt door een probleem met de oogspieren, waaronder de rechte binnenste oogspier, de rechte buitenste oogspier, de schuine bovenste oogspier en de schuine onderste oogspier.

Er zijn verschillende vormen van scheelzien, zoals naar binnen draaien van een oog (esotropie), naar buiten draaien (exotropie), een oog dat te hoog staat (hypertropie) of te laag staat (hypotropie). Dit hangt af van welke spieren over- of onderactief zijn.

De oorzaken van scheelzien zijn uiteenlopend.

Het kan ontstaan door problemen met de zenuwen die de oogspieren aansturen, vooral de derde, vierde en zesde hersenzenuw. Andere oorzaken zijn een verschil in sterkte tussen beide ogen (brilafwijking), verstoringen in het evenwichtsorgaan of aangeboren problemen met de coördinatie van oogbewegingen.

Strabisme of scheelzien is een afwijking waarbij de samenwerking tussen beide ogen verstoord is. Dit komt door een probleem met de oogspieren, waaronder de rechte binnenste oogspier, de rechte buitenste oogspier, de schuine bovenste oogspier en de schuine onderste oogspier.

Er zijn verschillende vormen van scheelzien, zoals naar binnen draaien van een oog (esotropie), naar buiten draaien (exotropie), een oog dat te hoog staat (hypertropie) of te laag staat (hypotropie). Dit hangt af van welke spieren over- of onderactief zijn.

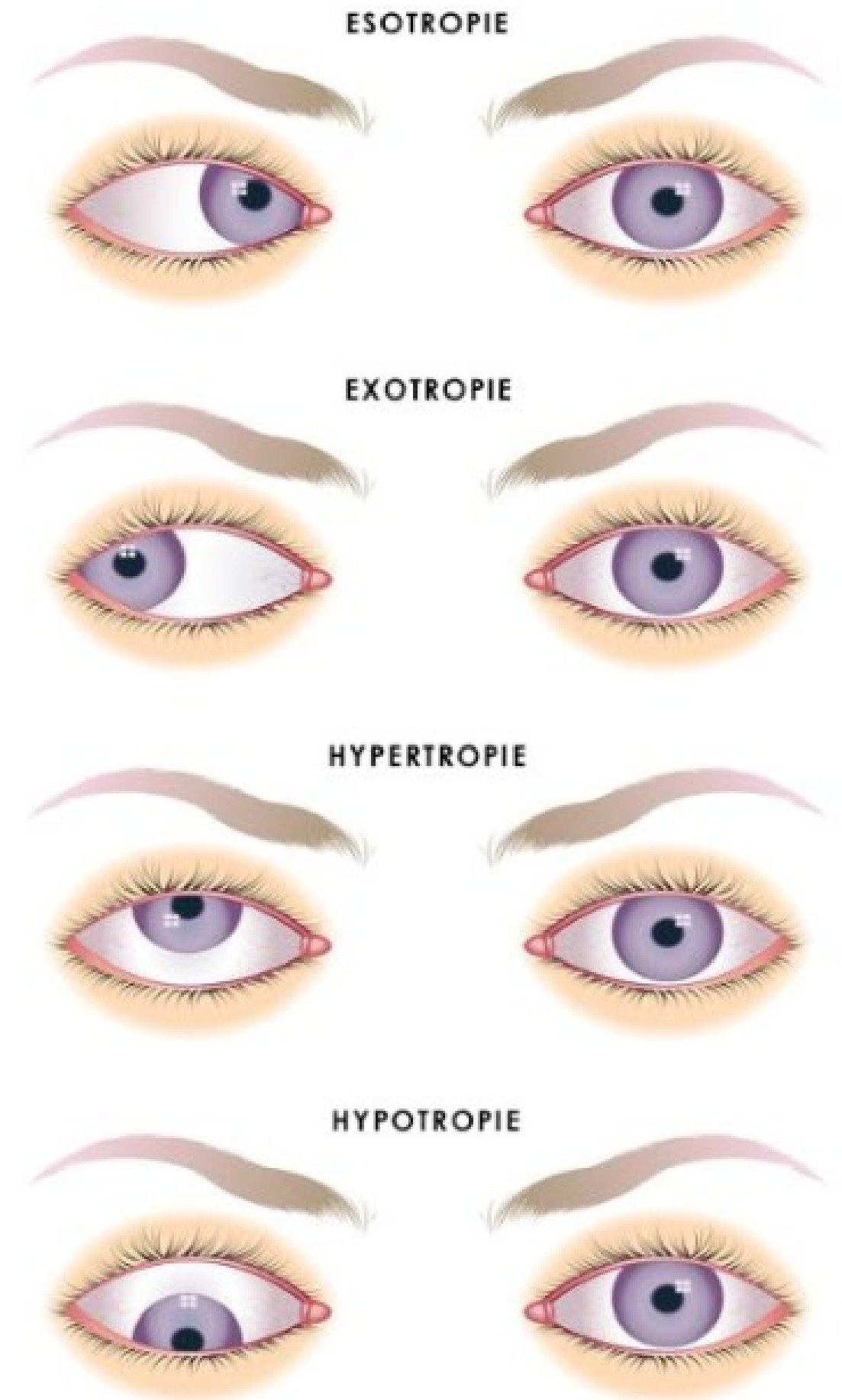
De oorzaken van scheelzien zijn uiteenlopend.

Het kan ontstaan door problemen met de zenuwen die de oogspieren aansturen, vooral de derde, vierde en zesde hersenzenuw. Andere oorzaken zijn een verschil in sterkte tussen beide ogen (brilafwijking), verstoringen in het evenwichtsorgaan of aangeboren problemen met de coördinatie van oogbewegingen.

Er zijn verschillende vormen van scheelzien:

- 1) naar binnen draaien van een oog = esotropie,
- 2) naar buiten draaien = exotropie,
- 3) een oog dat te hoog staat = hypertropie, of
- 4) te laag staat = hypotropie.

Dit hangt af van welke spieren over- of onderactief zijn.

**Communicatie is begrijpelijk
wanneer de woorden, de zinnen, de
structuur en de lay-out zo helder zijn:**

- **dat lezers gemakkelijk vinden wat ze nodig hebben,**
- **dat ze begrijpen wat ze vinden en**
- **dat ze die informatie kunnen gebruiken.**

Bron: plainlanguage.com

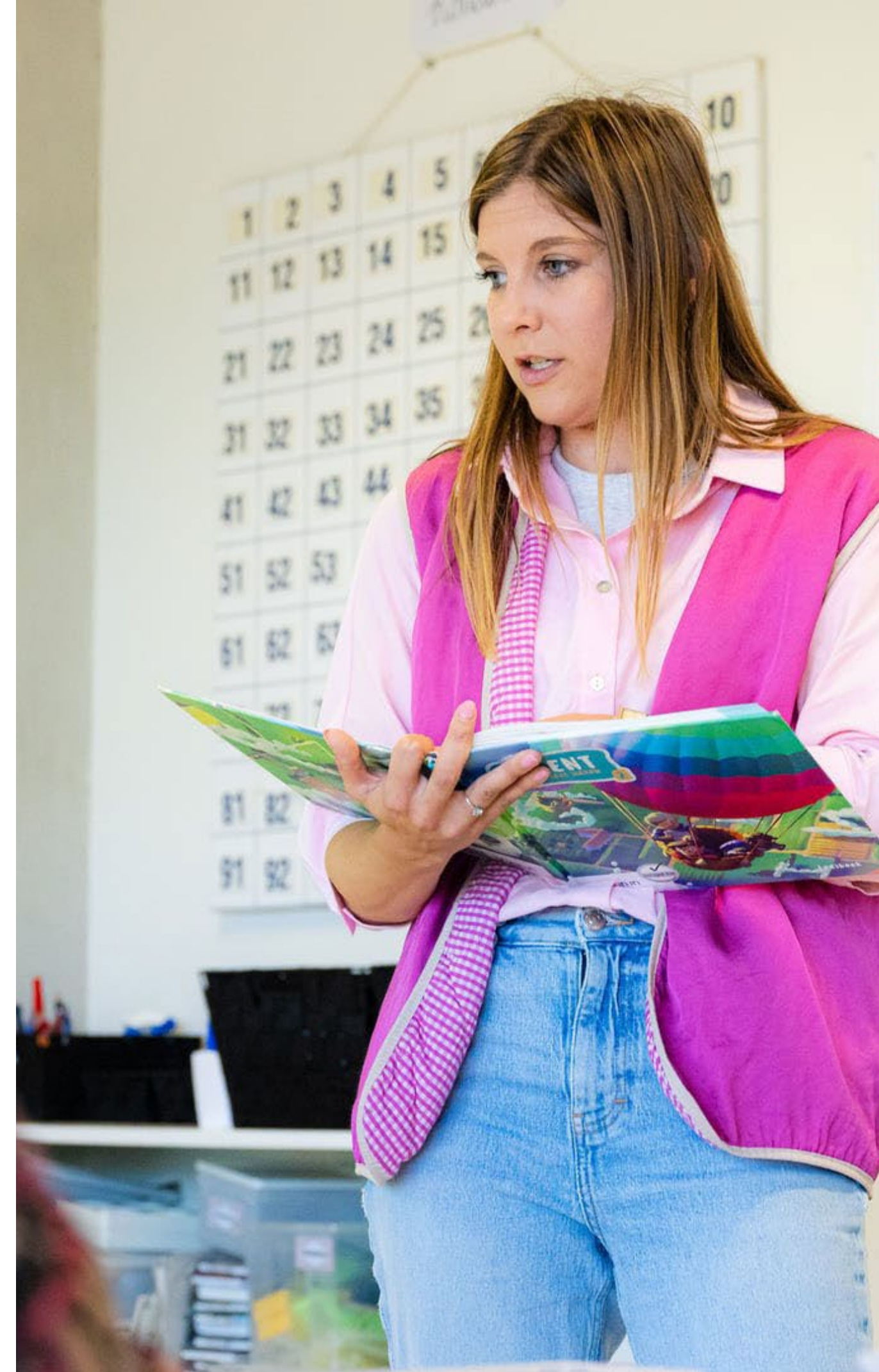
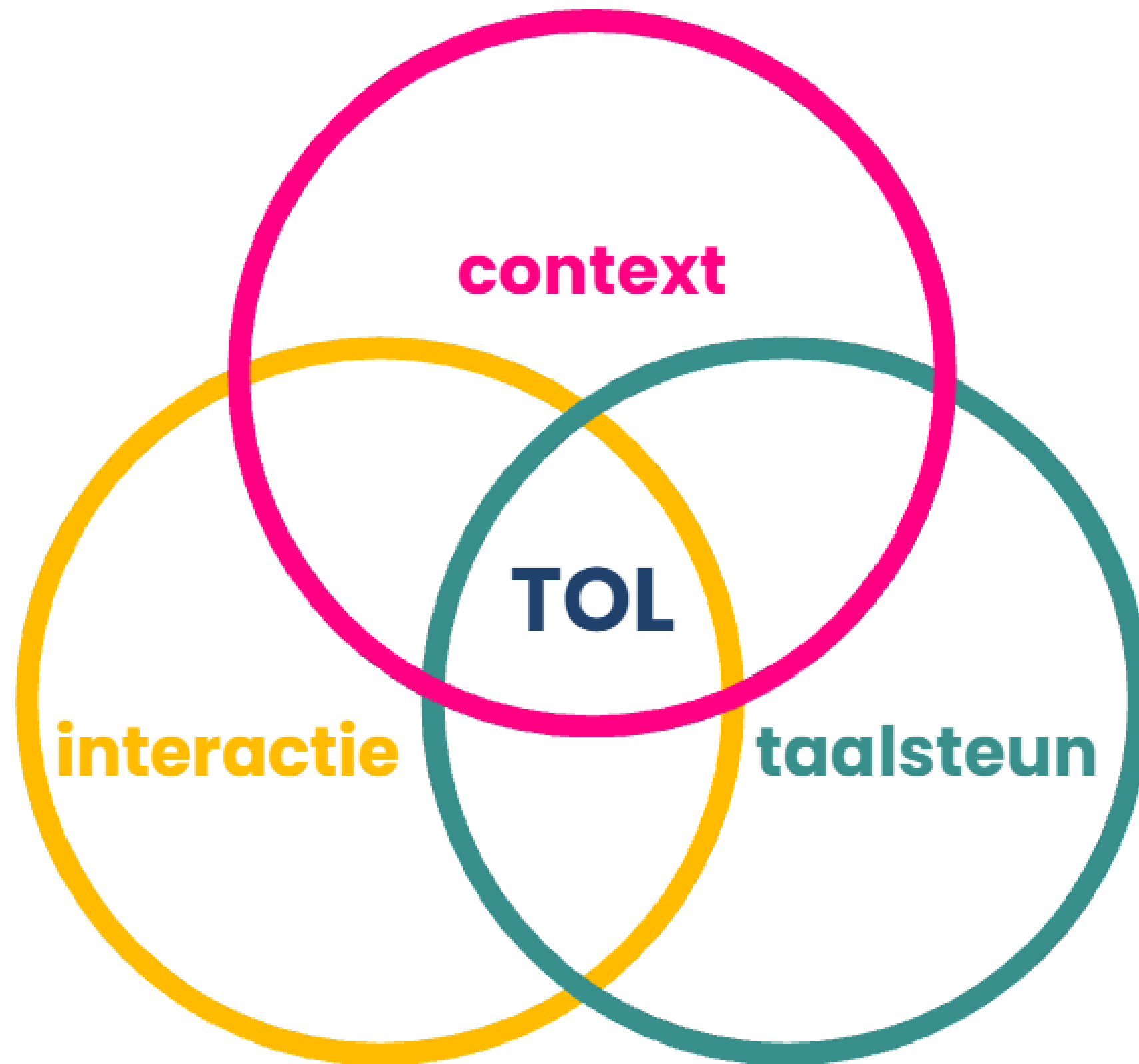

**Taalontwikkeland
lesgeven**

**“Taalontwikkellend onderwijs is een manier
van lesgeven waarin elke leraar
– ook de niet-taalleraar –
nadrukkelijk een rol speelt
in het stimuleren en begeleiden
van het proces van taalontwikkeling van
studenten.”**

Wilma van der Westen

3 pijlers

context
1

1 kernvraag:

Schep jij als docent de
gepaste context voor
de nieuwe leerstof die je
aanbrengt?

interactie 2

2 kernvragen:

- Is er voldoende ruimte voor taalproductie in interactie?
- Is jouw taalaanbod rijk, verzorgd en afgestemd op de leerlingen?

taalsteun 3

3 kernvragen:

- Geef jij taalfeedback?
- Bevat je lesmateriaal visuele ondersteuning?
- Zet je in op taalleerstrategieën?

Taalbewust / taalontwikkelend werken

vak

school

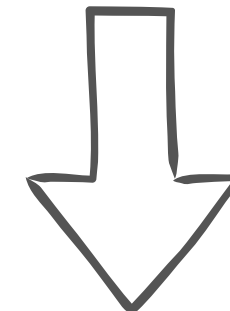
dagelijks leven

VAKDOELEN

Wat wil ik dat de leerlingen kunnen?

TAAldoeLEN

**Hoe wil ik dat de leerlingen
de leerstof begrijpen, formuleren,
toepassen?**

SO

taalgericht vakonderwijs

Leren?

“Het opdoen van **kennis** omvat voor een belangrijk deel het **leren van nieuwe taal rondom een onderwerp.**”

‘*Op de schouders van reuzen*’

“Leren wordt daarnaast gezien als een proces van **actieve kennisconstructie**, waarbij het kennisnetwerk via **‘betekenisonderhandeling’** met anderen wordt opgebouwd.”

ש ל פ פ ל ק ל אפ ש

“Taal is immers het vehikel waarmee wij mensen onze gedeelde kennis coördineren: om eenheid te creëren binnen een gemeenschap en om gemeenschappelijke doelen te bereiken.”

Kennisrijk Kansrijk

→ voor wie lesgeeft

→ voor wie leert

Expliciteer je de taaldoelen of
blijven ze ‘verborgen curriculum’?

Opleiding Zorgkundige

ondersteunen bij de dagelijkse verzorging

Vakdoelen

Na de praktijkoefeningen kun je:

- de zorgvrager voorbereiden op de verzorging
- de zorgvrager ondersteunen bij de dagelijkse hygiëne
- rekening houden met comfort, privacy en veiligheid
- veranderingen in de toestand van de zorgvrager herkennen
- relevante observaties doorgeven aan een collega

Taaldoelen

Na de praktijkoefeningen kun je:

- aan de zorgvrager duidelijk uitleggen wat je gaat doen
- gerichte vragen stellen over comfort, pijn en welzijn
- tijdens de verzorging benoemen wat je observeert
- een probleem of verandering duidelijk aan een collega melden
- relevante observaties kort en feitelijk rapporteren met correcte vaktaal

Het vakdoel zegt wat de leerling of cursist moet kunnen doen.

Het taaldoel maakt expliciet welke taal nodig is om dat vakdoel te bereiken.

doel: integratie van vakinhoud en taal

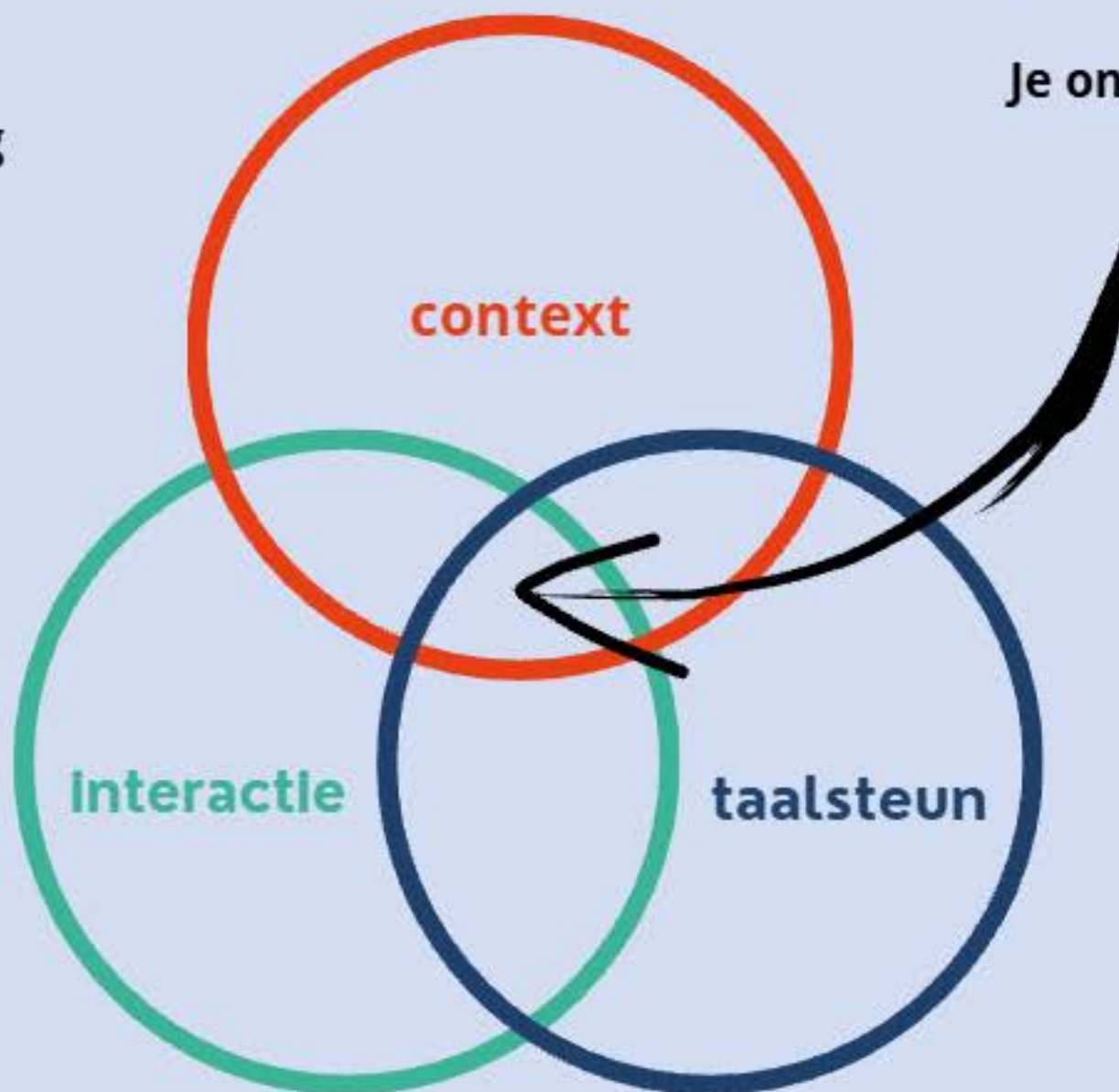
TaalOntwikkelend Lesgeven

Waarom?

Je wil als leerkracht - ook als niet-taalleerkracht - nadrukkelijk een rol spelen in het stimuleren en begeleiden van het proces van taalontwikkeling van je leerlingen.

Wat?

Deze tool biedt je als leerkracht
1) handvatten om taalbewust les te geven en leren te stimuleren
2) een instrument om te reflecteren over je sterktes en werkpunten,
3) een kans om in dialoog te gaan over deze didactische aanpak

#samentaalsterker

Hoe?

Je kijkt kritisch naar jezelf als leerkracht, naar je les en je leerlingen.
Je ondersteunt hun taalontwikkeling via drie pijlers:
context, **interactie** en gerichte taalsteun.

een initiatief van
Odisee Taalsterk

Odisee
DE CO-HOGESCHOOL

Hoe schep jij als leerkracht de **gepaste context** voor de nieuwe leerstof die je aanbrengt?

- Ik gebruik **voorkennis van de leerlingen** als kapstok.
- Ik sluit aan bij de interesse van de leerlingen.
- Ik zorg voor betrokkenheid bij het onderwerp.
- Ik geef voorbeelden.
- Ik vraag voorbeelden.
- Ik kader mijn les in een lessenreeks.

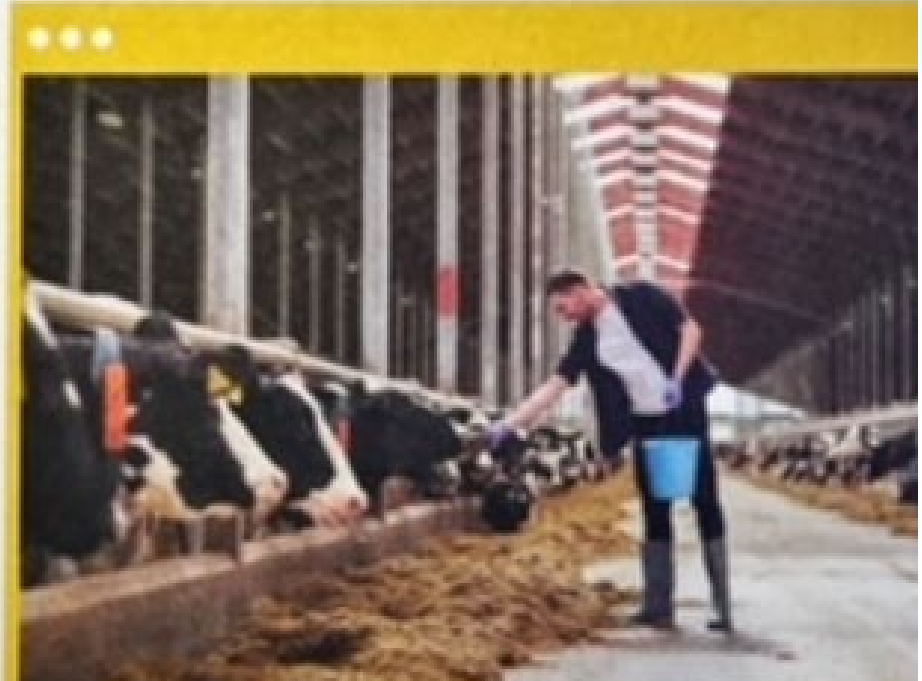
Voorkennis? Interventies

Les over prijselasticiteit → voorkennis 'vraag en aanbod'?

- bevestigen / als bouwsteen gebruiken
- bijsturen
- nuanceren

Action 3— **Prijselasticiteit van het aanbod**

1 In Vlaanderen staan zo'n 300 000 melkkoeien op stal. Elke koe levert dagelijks gemiddeld 25 liter melk. Die wordt elke dag door de plaatselijke zuivelproducenten opgehaald. De boeren krijgen daarvoor 0,35 euro per liter. Stel dat de internationale melkprijs plots daalt tot 0,25 euro per liter. Hoeveel bedraagt de afzet en de omzet van de boeren dan?

Didactisch? OLG, PPPB (= ssst!), denk-duo-deel, mindmap, one-minute paper

- activeren van de voorkennis
- activeren van het denken van de leerling,
- denктаal omzetten in spreektaal of schrijftaal

Hoe stimuleer jij taalproductie in interactie?

- Ik geef leerlingen de kans om hun (voor)kennis te **verwoorden**.
- Ik laat leerlingen oplossingen **verwoorden** of uitleg bij de antwoorden.
- Ik geef alle leerlingen voldoende kansen om taal te **produceren**, niet alleen de durvers of taalsterke studenten.
- Ik laat leerlingen elkaar **vragen stellen** / kennis **uitwisselen** / samenwerken.

Kosten

Sterkte van het bewijs

Leerwinst (in maanden)

[Leerpunt](#)

Tags

Mondelinge taalvaardigheid

Hoe zorg jij voor een rijk, verzorgd **taalaanbod**, afgestemd op de leerlingen ?

- Ik pas mijn taalgebruik aan: niet te moeilijk, niet te makkelijk.
- Ik verbind alledaagse woorden met schooltaal
 - > **rijk taalaanbod.**
- Ik gebruik verzorgde en duidelijke taal.
- Ik spreek rustig.
- Ik spreek duidelijk.

rijke teksten

Hoe leren leerlingen taal: dagelijkse taal, schooltaal & vaktaal?

meestal IMPLICIET

= afleiden uit de context

= luisteren, lezen, gesprek

→ interactie

Zorg voor een rijk taalaanbod!

Hoe leren je studenten omgaan met ...

dagelijkse taal,

schooltaal, vaktaal?

meestal **IMPLICIET**

= afleiden uit de context
= luisteren, lezen, gesprek
→ interactie

rijk algemeen taalaanbod

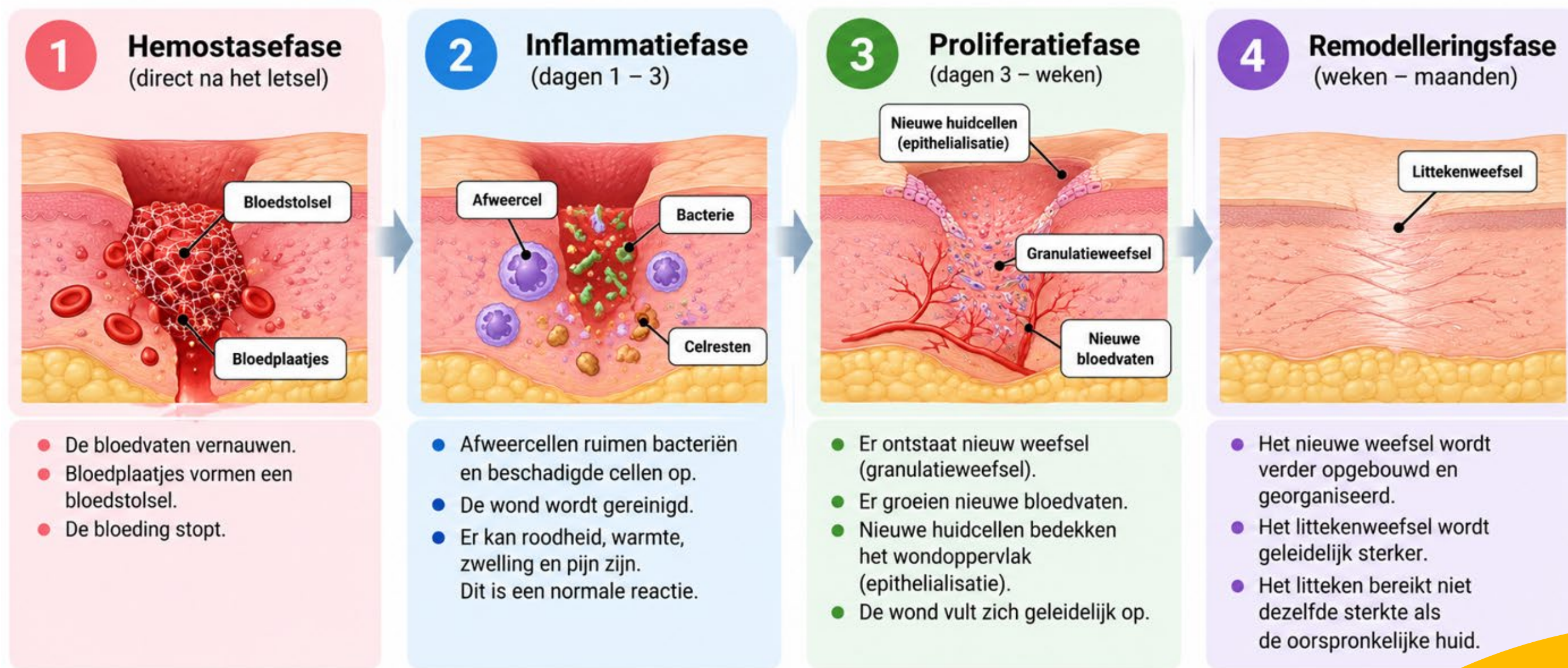
EXPLICIET

= bewust aanleren van
betekenis
→ **jouw rol als docent**

extra expliciete aandacht

De 4 fases van het wondgenezingsproces

Beeld gecreëerd met een AI -
tool

expliciet
= bewust aanleren
van betekenis

→ **jouw rol als leerkracht/ docent**

Hoe kan je taalfeedback geven?

- Ik herhaal goede taaluitingen.
- Ik parafraseer of herformuleer of vraag:
עשאל טו פאק לית פליץ
- Ik geef een compliment (mondeling/schriftelijk).
- Ik help de leerling formuleren (maar niet te snel!)
- Ik geef voorbeeldformuleringen.
- Ik corrigeer.

Kosten

Sterkte van het bewijs

Leerwinst (in maanden)

Tags

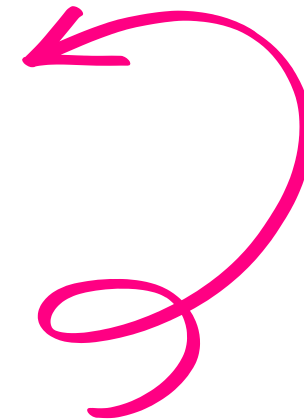
Feedback geven aan leerlingen

(Vak)taal leer je

- door in **interactie**
- **feedback** op taaluitingen te ontvangen.

Feedback op

- need to know?
- nice to know?

"Je hoeft niet op alle slakken zout te leggen,
zeker als op dat moment de inhoud primeert."

3 soorten taalfeedback

- **positieve bekrachtiging**

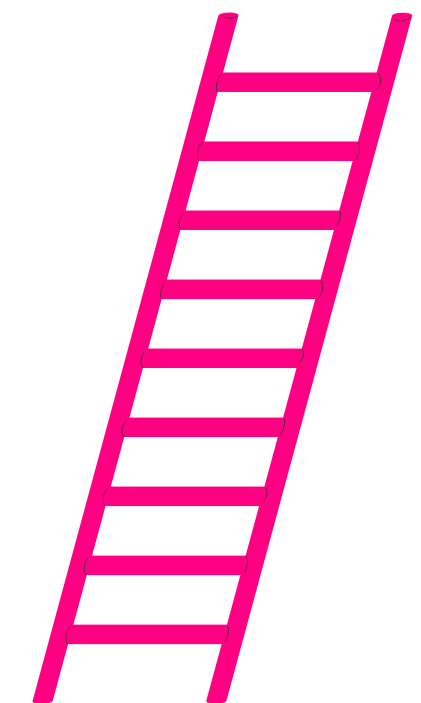
→ *Goed gezegd! Je gebruikt meteen de vakterm.*

- **helpen / verhelderen**

- **verbeteren: impliciet of expliciet**

Helpen / verhelderen

- Je helpt de leerling formuleren (maar niet te snel!)
- "Bedoel je dat....?" (parafraseren)
- "Kun je dat herhalen met de term(en)die we net leerden?"
- Doorvragen! (wie, wat, waarom, hoe, ...?)

Hoe kan je **visuele ondersteuning** geven?

→ Ik toon wat ik zeg en zeg wat ik toon!

- Ik gebruik schema's en afbeeldingen.
- Ik maak gestructureerde bordschema's.
- Ik **noteer en verduidelijk begrippen op het bord.**
- Ik geef bij opdrachten spreek/schrijfkaders.
- Ik gebruik concrete voorwerpen om abstracte begrippen duidelijk te maken.
- Ik gebruik een woordweb of mindmap.

Hoe kan je inzetten op taal- leerstrategieën ?

- Ik leer leerlingen 'omgaan' met moeilijke woorden.
- Ik geef aanwijzingen bij het lezen van teksten/
bekijken van een video.
 - pre-reading of kijkvragen vooraf
 - aandacht voor titels en tussentitels
 - kernwoorden aanduiden
- Ik stimuleer de leerlingen om te noteren.
- Ik besef dat elke spreek-, luister-, schrijf- en leesopdracht een taalopdracht is.

Kosten

Sterkte van het bewijs

Leerwinst (in maanden)

Tags

Metacognitie & zelfregulatie (leren
leren)

Ik leer studenten ' **omgaan** ' met moeilijke woorden.

context:

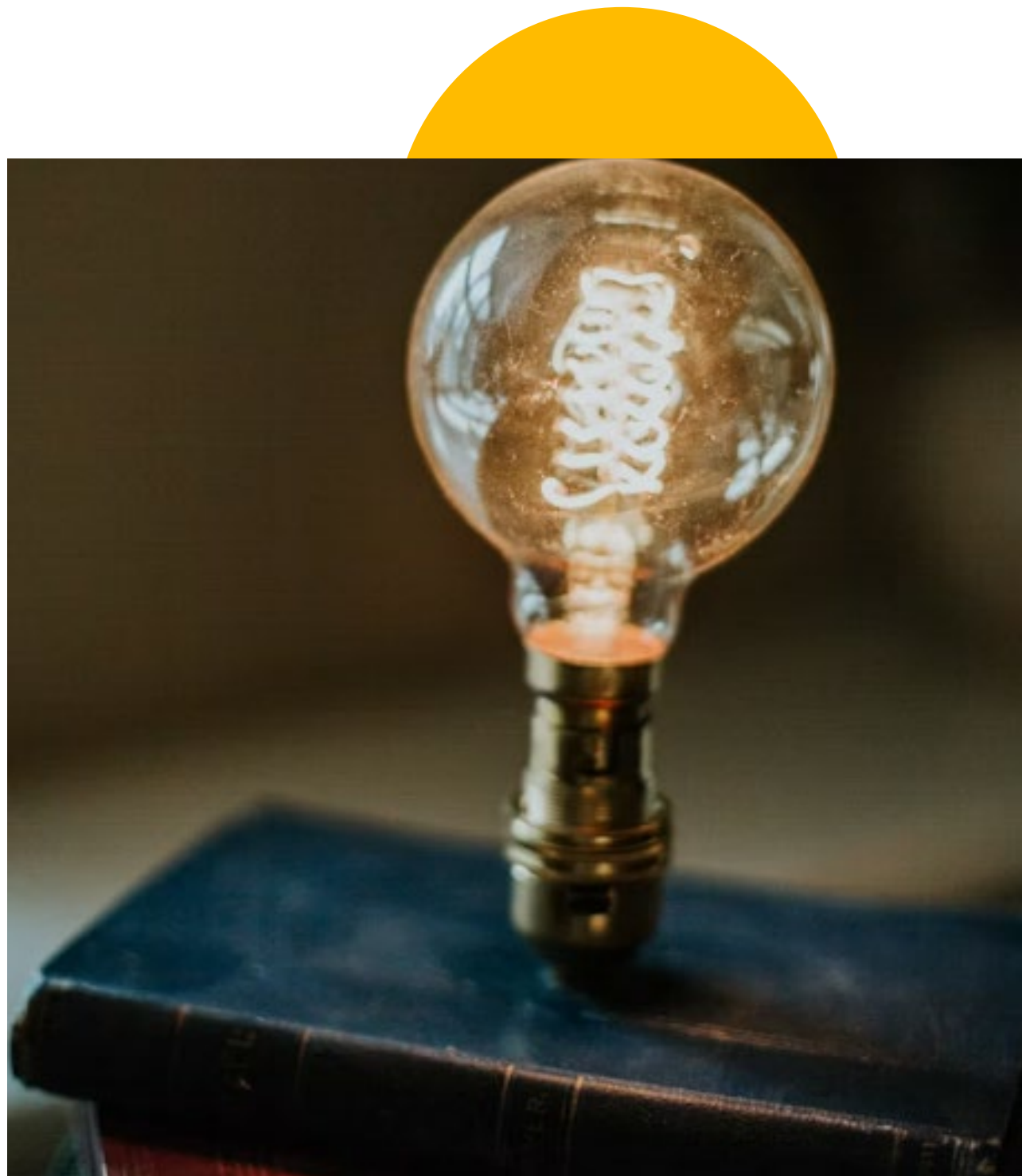
- Na een wandeling in de natuur ben ik terug compleet in **balans**.
- Gebruik jij een **balans** om de bloem te wegen als je een taart bakt?
- De **balans** van de onderneming is een goede indicatie voor de solvabiliteit.

vorm:

zelf-redzaamheid: jezelf kunnen redden = zoveel mogelijk zelfstandig kunnen doen

taal: bevorderen = stimuleren
(to stimulate / stimuler)

Kernpunten voor je lesvoorbereiding

- Elk vak is een taalvak.
- Achtergrondkennis en woordenschat zijn fundamentele bouwstenen.
→ **Kennisrijk Kansrijk**
- Expliciteer taaldoelen bij je vakdoelen.
- Interactie werkt taalontwikkellend.
→ **DENKRUIMTE**
- De leraar is een model.

**De grote verandering
zit in
het kleine moment.**

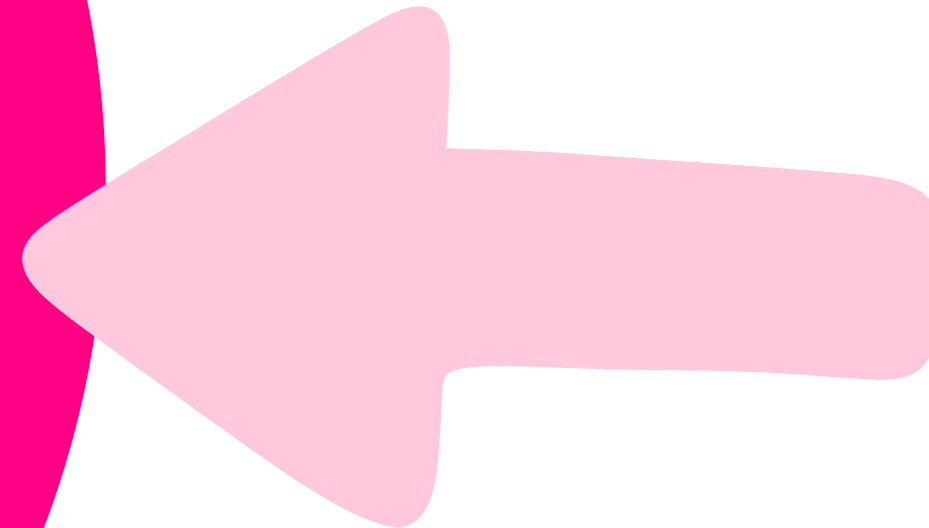

cirkel van betrokkenheid

cirkel van invloed

didactiek = klasinterventies
(team)taal
hoge verwachtingen

leeruitdagingen?

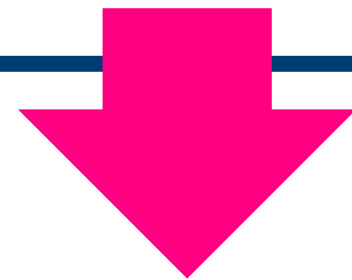

Lees sterke
getuigenissen

model van Stephen Covey

academisch optimisme en hoge verwachtingen

	Deficietdenken	Waarderend veranderen
	vertrekt van het probleem	vertrekt van wat al goed gaat
	identificeert tekorten, fouten, wat niet goed is	identificeert potentieel, sterktes, wat goed is
	analyseert de oorzaken van het falen	analyseert de oorzaken van het succes

Wat werkt niet?

Wat werkt?

En nu?

Een moment van reflectie/actie!

Welke concrete, haalbare stap

ga jij nu zetten om je

leerling / cursist / student

talig te versterken?

Nog meer inspiratie en tools ...

[Materiaal via Odisee_Taalsterk](#) + [Helder en inclusief schrijven](#)

[Sneltest Taalbewuste docent](#)

[Checklist Klare Taal](#)

[Wat zijn taalniveaus?](#) + [Europees Referentiekader Talen?](#)

[Richtlijnen voor instructies](#)

[Blog: 'Taal moet in elk vak een nadrukkelijke rol spelen'](#)

[Platform Taalgericht Vakonderwijs](#)

Vragen?

#samentaalsterker

E-mailadres
riet.vanhoutte@odisee.be

Website
[Odisee Taalsterk](#)